

KILDER TIL ELDRE BRUKER- OG SLEKTSHISTORIE

Det er ikke bevart kirkebøker for Tydal før 1757. Før kirkebøkene ble innført, finner vi opplysninger bare om brukerne på gardene eller skattepliktige personer. Kildene til eldre tid vil være skattemanntall, matrikler og forarbeider til skattematrikler, tiendeoppgaver, skifteprotokoller og justisprotokoller.

Trykte kilder. Bare noen få kilder er trykt. De viktigste er:

1. Diplomatarium Norvegicum
2. Tiendepengeskatten 1520
3. Skipsskatten 1557 - 59
4. Skattematrikkelen 1647
5. Landkommisjonens jordebok 1661

Utrykte kilder i Riksarkivet og Statsarkivet:

- a. Lensregnskaper for Trondheim len finnes i filmkopi for tidsrommet 1590 - 1662 ved Historisk institutt, UNIT. De inneholder diverse skattemanntall og gir navn på brukere og eiere av jord. Originalmaterialet fins ved Riksarkivet og går frem til 1700-tallet. Av særlig interesse er den såkalte koppeskatten av 1645 som gir antallet og delvis navna på personer over 12 år. Kvegskatten fra 1657 gir en temmelig fullstendig oversikt over husdyrholdet på gardene. En annen kilde er et manntall fra 1664 (Titus Bülches manntall). Det er satt opp av fogden Rasmus Jensen og har med navn på alle voksne personer på hver gård.
- b. De samme opplysninger kan vi finne i fogderegnskapene for Strinda og Selbu fogderi som går fra 1687 - 1881. Foruten skattemanntall inneholder disse matrikler eller forarbeid til skattematrikler. Særlig interessante kilder fra denne tida er et manntall fra 1701 som er ei opptelling av alle mannkjønn over ett år. I 1711 har vi den såkalte Skoskatten, ei registrering av personer som var store nok til å gå med sko. I Ekstraskatten fra 1762 får vi navn på voksne kvinner og menn, samt barn over 12 år. Tellinga ble utført av klokker Peder Hansen Græsli, altså av en person med god lokalkunnskap.
- c. Kirke- og klokkerbøker.
- d. Folketellinger. Den første fullstendige folketellinga ble utført i 1769, men det fins ikke personlister etter denne for Tydal. Folketellinger som har med navn, alder eller fødselsår har vi for åra 1801, 1825, 1865, 1875, 1891 og 1900. Folketellingene for 1835, 1845 og 1855 inneholder derimot bare summariske opplysninger over antall personer i visse aldersgrupper på hver matrikelgard. De har dessuten med opplysninger om utsæd og husddyrhold, og slike opplysninger får vi også i tellingene for 1865 og 1875. Folketellingene er klausulert i 80 (?) år, og nyere folketellinger er derfor ikke fritt tilgjengelige for brukere. Men de er heller ikke så nødvendige for slektsforskerne.
- e. En nyttig supplerende kilde er skifteprotokollene. Offentlig skifte etter dødsfall var påbudt, men ble ikke holdt der det var ansett som unødvendig. I Tydal finnes skifter for tida 1700 - 1842, som inneholder navn og andre opplysninger om arvingene i boet.

Tomas Angells stiftelser:

Arkivet i Selbu gir mange opplysninger til gardshistoria for de gardene og plassene som tidligere har hørt

under Stiftelsene.

Stoff om utvandrerne til Amerika:

1. Emigrantprotokoller.
2. Prestenes lister over utflyttere.
3. Pioner-historie, Minnhaha Countys (Sør-Dakota) norske Pionerers historie fra Aar 1866 til 1896, samlet og udgivet af Minnehaha Co.s norske historielag, 1928. (Kopier stilt til rådighet av Jostein Molde).

Private slektshistorier:

1. Stamtavle for familien Svendsen. Hilmofamiliene i Holtålen og Tydalen i søndre Trondhjems amt, Norge. Utarbeidet av Svendsen, 1912. (Kopi fra Trond Dragøy, 9390 Skrolsvik).
2. Bønsslekta. Etterkommere etter Jon Jensen Østby og Beret Pedersdr. Ramlo. Hefte utgitt til slektsstevne 15.08.92.
3. The Tronsaune Rotvold History. Utarbeidet av Helen Greenli Swenson og Marion Aune Irvin. Utlånt av Marianne Kirkvold.
4. Slekten fra Østbyhaugen, Møsødal og Bønsø, Tydal. Utarbeidet av Bernt Hilmo (1968).
5. Tydalsslekten Stuedal med inngiftede slekter. Utarbeidet av Johannes Stuedahl (1947).

Andre bygdebøker:

- a. Rørosboka, bind 3, 4 og 5.
- b. Stjørdalsboka: Meråker, Lånke, Stjørdal og Hegra herred.
- c. Heim og slekt – bygdebok for Meråker, bind 3 (Bjørn R. Krogstad).
- d. Ålen (Anders J. Reitan).
- e. Ålen og ålbyggen, bind 1 (Aud Mikkelsen Tretvik).
- f. Haltdalen og haltdalingen (Jens Halstein Nygård).
- g. Selbu i fortid og nåtid, bind 1 – 7 (Kjell Haarstad /Per O. Rød).
- h. Norges bebyggelse: Sør-Trøndelag Østre del I-II. (Opplysninger om alder på bygninger og husdyrhold omkring 1950 er i stor grad hentet herfra).

Tidsskrifter og aviser:

- a. Jul i Neadalen (ulike årganger). Årsskrift fra Selbu og Tydal historielag.
- b. Selbu og Tydal menighetsblad.
- c. Lokalavisa Selbyggen: Diverse artikler om gards- og slektshistorie, nekrologer m.m.

Andre kilder:

- a. Sagn og fortellinger fra Selbu og Tydal (J. P. Sand).
- b. Bjørn og varg i Selbu og Tydal (utgitt av Selbu og Tydal historielag).

Bilder:

De fleste av bildene fra eldre tid er utvalgt fra et bildearkiv som er oppbevart på Tydal bibliotek.

Navnebruk

Eiendommer er som hovedregel omtalt under sitt tinglyste navn, f.eks. i overskrifter og register. I de

tilfeller der det offisielle navnet er lite kjent eller brukt om flere gardar, brukes i tillegg gardsnavn fra dagligtalen.

Personnavn er skrevet slik de er nedtegnet i kirkebøker eller folketellinger. En må ha i mente at ett og samme navn kan ha forskjellig skrivemåte i ulike sammenhenger. Eks.: Sigrid kunne også skrives Siri, Seri eller Serri. Oftest ble det uttalt Serri. Peder ble til vanlig uttalt Per, men ikke bestandig. Videre skrev man ofttest Ole, men uttalte det Ola.

Etternavnet tok man etter stedet eller garden man bodde på. Flyttet man til et nytt sted innen bygda, skiftet man også etternavn. Det finnes eksempler på at samme person er omtalt med 4 forskjellige etternavn!

Innflyttere til bygda tok også etternavn etter stedet de kom til, og det kan noen ganger by på problemer å fastslå om en person er født i Tydal eller ikke.

Fødselsår og alder

Kirkebøkene oppgir frem til siste halvdel av 1800-tallet dåpsdato, ikke fødselsdato. Når bygdeboka bruker bare årstallet, kan det i noen tilfeller avvike med ett år fra det korrekte.

Det samme gjelder dødsfall på 1700- og første halvdel av 1800-tallet: Her oppgir kirkebøkene ofttest alder i antall år, ikke fødselsdato. En regnet gjerne at omtalte person døde «i sitt 80. år», dvs. at han kunne være bare 79 år da han døde. For gravlagte personer som er født før 1757, er fødselsåret regnet ut ved å trekke oppgitt alder fra dødsåret, og det kan oppstå en feilmargin på ett år.